

Edirne Sınır – Mülteci Olaylarının Sözcü ve Yeni Akit Gazetelerinde Çerçevenmesi Üzerine Bir Araştırma

Ebrar Yaşar

Öz

Bu çalışmada Türkiye'nin aldığı açık kapı politikası kararıyla sınırda yaşanan göçmen hareketliliğinin medyaya nasıl yansıdığı incelenmiştir. 27 Şubat 2020'de İdlip'te Rejim güçlerinin gerçekleştirdiği ve 34 Türk askerinin şehit olmasıyla sonuçlanan hava saldırısı, Türkiye'nin Suriye İç Savaşı kapsamındaki en büyük kaybı olarak tanımlanmaktadır. Yaşanan bu olayın ardından Türkiye, sınır kapılarını açarak göçmenlerin Avrupa'ya geçişine izin vermiştir. Bu konu bağlamında çalışma kapsamında iki farklı ideolojik yayın politikasına sahip olan Yeni Akit ve Sözcü gazeteleri örneklem olarak seçilmiş; her birinden 27 adet internet haberi incelenmiştir. Gazetelerin internet sayfalarında 28 Şubat ile 20 Haziran tarihleri arasındaki süreç ele alınmıştır. Gazetelerdeki haberler 'çerçeveleme kuramı' kapsamında 'içerik analizi' tekniğiyle incelenmiştir. Çalışmada, 'genel çerçeveler' kapsamında Yeni Akit gazetesinin 'çaresizlik/güçsüzlük' çerçevesini sıklıkla kullandığı görülürken, Sözcü gazetesinin 'İnsani İlgi' çerçevesini kullandığı tespit edilmiştir. 'Özel çerçeveler' kapsamında ise her iki gazetenin de 'şiddet' çerçevesini kullandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Edirne Sınırı, Çerçeveleme, Yeni Akit, Sözcü, Göçmen Hareketliliği

İnsan hakları, insanların yalnızca insan oldukları için ve doğdukları andan itibaren sahip oldukları dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez haklardır. Her insanın eşit ve özgür doğduğu, insanların dil, din, mezhep, renk, ırk, cinsiyet gibi özelliklerinden dolayı ayrımcılığa tabi tutulamayacağı evrensel bir insan hakkı olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede modern devletler yurttaşlarına temel özgürlüklere ve toplumun standartları ölçüsünde ekonomik refah ve sosyal güvenlik haklarına sahip olmaktan başlayarak çağdaş bir birey gibi yaşamalarını sağlayacak bir dizi haklar vermektedir (Marshall ve Bottomore, 2006). Bu bağlamda ülkesinde yerinden edilmiş insanların asgari hakları karşısında kalınan kayıtsızlık, mülteciler ile insan hakları arasındaki sorunun başlıca nedenidir. Bu sorunun gözle görülebilir sahası ise göçlerdir. Göç bir insanlık durumu olarak herkesi ilgilendirmektedir; hem insanın hem çevresinin ortak sorunu olmakla birlikte aynı zamanda da ortak umududur. Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Af Örgütü ile bölgesel işbirliği konseyleri olan Amerikan Devletleri Örgütü, Afrika Birliği Örgütü ve Avrupa Konseyi'ne göre de göç bir "hak"tır (Çotuksöken, 2010). İnsanlık tarihi boyunca insanlar, daha huzurlu, daha güvenli, daha olumlu doğa koşullarında yaşamak gibi birçok sebepten göç hareketi başlatmışlardır. Fakat bu göçler her zaman daha iyi koşullarda yaşamak için olmamıştır. Göçün en acımasız olanı kuşkusuz zorunlu göçtür, sığınmacılık ve mültecilik olgularıdır. Göç olgusuna konu olan zorunlu göçmenler, vatansızlar, sığınmacılar ve mülteciler; yaşama, özgürlük ve kişi güvenliği haklarının tehlikeye girmesi sonucunda yaşadıkları ülkeyi terk ederek başka bir ülke sınırları içerisinde hayat bulma mücadelesine itilmektedirler.

Bu bağlamda, insan hakları ve vatandaşlık ilişkisine tarihsel perspektiften bakıldığında; I. Dünya Savaşı döneminin ve savaş sonrası yılların bu ilişkide dönüm noktası olduğu söylenebilir. Agamben'e göre mülteci hareketlerinin "kitlese" olarak kabul edilebileceği göçler I. Dünya Savaşı sonlarında başlar ve yaklaşık üç milyon Avrupalı ülkelerinden başka topraklara göçer (Agamben,2009, s.47).Bu durumda tarihsel perspektifte 'mülteci' kavramı aslında sadece Avrupalı insanlar için tanınan bir haktır. Daha sonra,I. Dünya Savaşı sonrasında kurulan Milletler Cemiyeti, bir Yüksek Komiserlik oluşturarak Rus, Ermeni ve Alman sığınmacılar için bazı önlemler almaya başlamıştır. Alınan önlemlerin soruna yanıt olamaması nedeniyle bu kez 2. Dünya Savaşı sonrasında 1943 yılında BM Yardım ve Rehabilitasyon İdaresi kurulmuş, 1947 yılında ise bu idare yerini Uluslararası Mülteci Örgütü'ne bırakmıştır. Saydığımız iki kurum 1950 yılında kurulan ve günümüzde de mültecilere yönelik faaliyetlerini sürdüren BM Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK)'nin temellerini oluşturmuştur (Beter,2006,s.12). Merkezi Cenevre'de olan BMMYK, 1 Ocak 1951 tarihinde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 5 yıllık görev süresi için kurulmuş ve çalışmalarına, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir milyondan fazla Avrupalı mülteciye yardım ederek başlamıştır.Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin sözleşme ise BMYK bünyesindeki 1951 Cenevre Sözleşmesi olmuştur (Görendağ, İnsan Hakları Eğitimi). Fakat bu sözleşmede önemli derecede sınırlamalar kullanılmıştır. Bu sınırlamaların amacı ise devletlerin sorumluluk almak istemediklerinden kaynaklanmaktadır. Mülteci hukukun gelişimi açısından bir diğer önemli nokta, 1967 Protokolü olmuştur. Protokol kişilerin herhangi bir sınırlama olmaksızın, mülteci statüsüne dahil edilmeleri düşüncesinin etkisiyle ortaya çıkmıştır (Odman, 1995: s.41). Kısacası, Uluslararası mülteci haklarının gelişimi aslında Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'ndan sonra ortaya çıkmış, tarihsel süreç içerisinde de yeniden ele alınarak geliştirilmiştir. Bu bağlamda, araştırmadaincelenen gazetelerin hak odaklı habercilik yapısı yapmadıkları, mültecilerin haklarını ele alış biçimleri ve mültecilerin buldukları duruma çözüm önerisi getirip, getirmedikleri de önem arz etmektedir.

Türkiye’de Mülteci Sorunu

Coğrafi olarak üç tarafı denizlerle çevrili, birçok sınır kapısına sahip olan ve Avrupa’ya gitmek için köprü görevi görebilen Türkiye, göç hareketlerinin hem merkezi, hem de varış ve geçiş noktası olmaktadır. Türkiye’ye ilk göç dalgası 1856 Kırım Savaşı’ndan sonra Rusların izlediği yayılmacı ve baskıcı politikanın neticesinde 1860’lardan itibaren Kafkaslardan gelen Çerkez ve Çeçen göçmenler ile olmuştur. (Khalaf ve Ilgar: 2017). En büyük göç ise, Cumhuriyet’in ilan edilmesi ve Osmanlının fiilen yok olmasıyla gerçekleşmiştir. Çok sayıda Balkan Türkü, Boşnak, Pomak, Arnavut, Çingeneler Türkiye’ye göç etmiştir (Kirişçi: 1996). Yıllar sonra ise Türkiye, en uzun kara sınırına sahip olduğu ülke olan Suriye’de başlayan iç savaştan en çok etkilenen ülke olmuştur ve oradan birçok göç almıştır. İlk etapta Suriye sınırına yakın olan Gaziantep ve Şanlıurfa gibi şehirler göçmenlerden etkilenmeye başlarken, kısa süre sonra tüm Türkiye genelinde Suriyeli göçmenler hakkında birçok gelişme yaşanmıştır. Bunun yanı sıra, 2011’den günümüze kadar gündemden ve kamuoyunun dilinden ‘mültecilik’ kavramı ve mülteciler hiç düşmemiştir. Bu gelişmelerden sonuncusu ise 27 Şubat 2020 günü Suriye’nin İdlip kentinde yaşanan saldırıların sonucunda birçok Türk askerinin ölümüyle gerçekleşmiştir. Olayın sonucunda ise Türkiye’de kalan Suriyeli göçmenler yeniden gündeme gelmiştir. UNCHR Türkiye İstatistiklerine göre; *Türkiye’deki mülteci ve sığınmacı, yaklaşık 3.6 milyon Suriye vatandaşı ve 330.000’e yakın kayıtlı mülteci ve diğer milletlerden sığınmacı. Suriyeli mültecilerin %98’inden fazlası Türkiye genelinde 81 ilde yaşamaktadır.* Bu olayların ardından 3.6 milyondan fazla insana sınır kapıları açılarak birçok insanın sınır kapısına yığılmasına sebep olunmuştur.

Çerçeveleme Kuramı ve Medya

Günümüzün en önemli ideolojik aygıtlarından biri olan medya, zamanla toplumun üzerinde fikri açıdan da baskı unsuru oluşturmaya başlamıştır. Oluşturduğu mesaj ve içeriklerle ortak bir toplumsal duygu oluşturarak, ana akım ideolojisini insanlara empoze eden kitle iletişim araçları, kendi haline bırakılmayacak kadar önemli hale gelmiştir. Bundan dolayıdır ki medya üzerine birçok kuram geliştirilmiştir. Bunlardan biri de çerçeveleme kuramıdır. Çerçeveleme kuramı özellikle 1980’li yıllardan sonra önemli bir kavram haline almaya başlayarak medya çalışmalarında kullanılmaya başlanmıştır. Belirli bir çerçeve içinde aktarılan durumlar anlamsal ve yorumsal olarak algımızı şekillendirmektedir. Çerçeveleme paradigmasında iki düzeyde çerçeveler ortaya çıkar: Medya çerçeveleri, izleyici çerçeveleri. Haber çerçevesi olarak da adlandırılan medya çerçeveleri, haber sunumunda yer alan ve olaya anlamını veren bir düzenleyici fikir veya öykü akışı olarak tanımlanmışlardır (Gamson ve Modigliani 1989: 2). Haber çerçevelemede sözcükler, görseller, kurulan cümleler, şemalar, metaforlar büyük önem taşımaktadır (Oğuz, 2019: 26; Tokgöz, 2005: 365-369). Norris ve arkadaşlarına göre; haber çerçeveleme, bir durumu bir bağlama oturtmak için ve yorumlamanın yollarını güçlendirmek adına yapılmaktadır. Haber metinlerinde yapılan çerçeveleme izleyicinin olayı ya da durumu anlayış biçimini kökten etkileyebilmektedir. Bu noktada, haber metinlerinde yapılan çerçeveleme haberin çok yönlülüğünü daraltmaktadır. Ayrıca neyin çerçeve içinde kalacağı haberi yapan ile ilişkilidir. (Sarıkaya, 2020: 406) Bundan dolayı gazeteciler olaylara karşı medya etiğini göz önüne bulundurarak habercilik anlayışı geliştirmelidirler. Bunun yanı sıra gazeteciler bir çerçeve oluştururken kamuoyunda oluşabilecek nefret, kin ve infiali minimum seviyeye indirmelidirler. Bu bağlamda bu çalışmanın konusunu oluşturan mültecilerin Avrupa’ya hareketlerinin gazetelere nasıl yansıdığı kamuoyunda

oluşan algıyı anlamlandırmada faydalı olacaktır. Nitekim gazetelerin göçmen meselesinde uyguladıkları haber çerçevelemesi üzerinden kamuoyunun fikrine ayna tutmak kısmen mümkün olabilmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, mültecilerin haklarını ve buldukları durumları, örneklem olarak seçilen gazetelerde okuyucuya hangi çerçevelerde sunulduğunu ve birbirine taban tabana zıt ideolojik yapıya sahip olan gazetelerin aynı olaylara hangi perspektiften yaklaşıklarının anlaşılmasıdır. Gazetelerin haberlerinde hangi genel ve özel çerçeveleri kullandıkları, hangi başlık türlerini tercih ettikleri, haberi epizodik mi, tematik mi çerçeveledikleri, hangi kaynakları kullandıkları, haberde sorumlu/faile ve çözüm önerisine yer verip, vermedikleri, bu çalışmanın cevap aradığı temel sorulardır. Bu amaç kapsamında, Yeni Akit ve Sözcü gazeteleri örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem dâhil edilen gazetelerin haberlerine internet sitelerinden erişim sağlanmıştır. Çalışmada her iki gazeteden 28 Şubat ile 20 Haziran sürecini kapsayan 27 haber, toplamda ise 54 haber incelenmiştir. İnternet sitelerindeki ilgili tarihleri kapsayan haberlere gazetelerin sitelerinde bulunan arama motoru ve arşiv arama sayfaları üzerinden ulaşılmıştır. Çalışma içerisinde incelenen haberlerdeki genel ve özel çerçeveler ortaya konulmuştur. Patti M. Valkenburg, HolliSemetko ve Claes de Vreese'nin çalışmalarında tespit ettikleri; "çerçeveleme" üzerine çalışan birçok araştırmacı tarafından da kabul edilen "çatışma, sorumluluk, ahlakilik, insani ilgi ve ekonomik sonuçlar" (Valkenburg vd.: 550-569) çerçeveleri, genel çerçeveler olarak kabul edilmiştir. Haberlerde kullanılan başlıklar, kaynak seçimleri, görsel medyalar ve yazı üslubu da dikkate alınmıştır. Haberlerde genel çerçeve dışında öne çıkan özel çerçeveler ayrı ayrı gruplandırılmıştır. Özel çerçeveleri belirlerken haberde neyin ön plana çıkarıldığı, konunun anahtar kelimeleri ve neyin üzerinde durulduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: *Haberlerin gazetelere göre dağılımı*

Gazete Adı	Haber Sayısı
Yeni Akit	27
Sözcü	27
Toplam	54

Araştırmaya göre, Yeni Akit ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerindeki haber dağılımı birbirinden farklı olsa da daha adil sonuç alabilmek için eşit miktarda haber çalışmaya dâhil edilerek incelenmiştir. (**Tablo:1**)

Tablo 2: *Haberde kullanılan başlık türlerinin gazetelere göre dağılımı*

Haberde başlık kullanımını okurun konuya olan ilgisini çekmek için çeşitli biçimlerde ele alınır. Bunlardan nesnel olanı olayı ve durumu doğrudan aktaran ‘betimleyici’ tür iken, daha öznel ve ideolojik bakış açısıyla ele alınması ‘yorumlayıcı’ türdür. Bu bağlamda Yeni Akit gazetesinde toplam 27 haberden (13)’ünde yorumlayıcı başlık kullanıldığı tespit edilmiştir. Sözcü gazetesinde ise toplam 27 haberden (13)’ü betimleyici tür olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak haberlerin büyük çoğunluğu, toplam (22) haber başlığı betimleyici tür altında değerlendirilmiştir.(**Tablo:2**)

Haber Kaynağı:	Yeni Akit	Sözcü	Toplam
AA	6	0	6
DHA	0	4	4
İHA	0	7	7
Haber Merkezi	20	2	22
Muhabir Haberi	1	14	15

Tablo 3: Haber kaynaklarının gazetelere göre dağılımı

İncelenen kaynak seçimlerine göre, her iki gazetenin kaynak seçimi birbirinden tamamen farklıdır. Muhabir haberi, gazetelerin olay sahalarına kendi muhabirlerini gönderip bilgi topladıkları kaynak iken, Haber merkezi, gazetenin çeşitli yerlerden derleme olarak kullandığı kaynaklardır. Sözcü gazetesi daha çok (14) tane muhabir haberi kullanırken, Yeni Akit gazetesi çoğunluk olarak (20) tane haber merkezi kaynaklı haber kullandığı tespit edilmiştir. Haberlerde ajans haber kullanımını incelendiğinde, Sözcü gazetesinin çoğunluk tercihi (7) İHA iken, Yeni Akit gazetesinin çoğunluk olarak (6) AA kaynaklı haber tercih ettiği tespit edilmiştir.(**Tablo:3**)

Tablo 4: Haberlerde fotoğraf ve video kullanımı dağılımı

Gazete Adı:	Fotoğraf	Video
Yeni Akit	7	0
Sözcü	18	18

Toplam	25	18
---------------	-----------	-----------

Gazetelerde konunun çerçevesi bakımından önemli faktörlerden biri görsel medya kullanımıdır. Bu bağlamda Tablo 4'ü incelediğimizde Yeni Akit gazetesinde 27 tane haberden yalnızca (7)'si görsel medya içerirken, Sözcü gazetesinin toplam 27 tane haberinden (18)'inin görsel medya içerdiği tespit edilmiştir. Bu noktada çalışmada,Sözcü gazetesinin görsel medya zenginliği, çoğunlukla muhabir kaynaklı haber kullanmasıyla (**Tablo:3**) ilişkilendirilmiştir.(**Tablo:4**)

Tablo 5: Haberlerde kullanılan genel çerçevelerin gazetelere göre dağılımı

Gazete Adı:	Çaresizlik/ Güçsüzlük	İnsani İlgi	Çatışma
Yeni Akit	14	9	4
Sözcü	11	16	0
Toplam	25	25	4

Çalışmanın amaç ve yöntem kısmında da ele alındığı gibi birçok araştırmacı tarafından 'çatışma, sorumluluk, ahlakilik, insani ilgi ve ekonomik sonuçlar' çerçeveleri genel çerçeveler olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda Tablo 5 incelendiğinde her iki gazetede toplam 54 haberden çoğunluk olarak (25)'i 'Çaresizlik/Güçsüzlük' çerçevesine alınırken, diğer çoğunluk olan (25)'inin 'İnsani İlgi' çerçevesine alındığı tespit edilmiştir. (**Tablo:5**)

Tablo 6: Haberlerde kullanılan özel çerçevelerin gazetelere göre dağılımı

Özel Çerçeve	Yeni Akit	Sözcü	Toplam
Siyasi	3	4	7

Temel Haklar	3	5	8
Uluslararası Hukuk			
İnsan Kaçakçılığı	2	3	5
Şiddet	7	9	16
Pandemi	1	1	2
Belirsiz	11	5	16

Araştırma kapsamında incelenen haberlerde üzerinde durulan ‘temel konu’, ‘anahtar kelime’ veya ‘öne çıkarılan durumlar’ kapsamında ‘özel çerçeveler’ de ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Tablo 6’yı incelediğimizde her iki gazetede de özel çerçeve olarak çoğunlukla ‘şiddet’ çerçevesinin (16) kullanıldığı tespit edilmiştir. Diğer çoğunluk ise (16) belirsiz çerçeve olarak kategorize edilmiştir. Burada önemli bir diğer nokta ise pandemi döneminde gerçekleşen olayda, her iki gazetede de “pandemi” özel çerçevesine neredeyse hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 7: Haberlerdeki çerçevelerin genel dağılımı

Gazete Adı:	Epizodik	Tematik
Yeni Akit	14	13
Sözcü	14	13

Toplam	28	26
---------------	-----------	-----------

Çalışma kapsamında haberlerde tematik (konusal) ve epizodik (olaysal) çerçeve ayrımı yapılmıştır. Tematik çerçeve olayın bütün taraflarını içine alır ve okuruna vatandaş olarak yaklaşırken, epizodik çerçeve ise bireyleri odak alır ve okuruna tüketici gibi yaklaşmaktadır. ShantoIyengar'ın (1994: 2-3) televizyon haberlerinin konuları işleyiş şekli üzerinden ortaya koyduğu epizodik ve tematik haber çerçeveleri, araştırma kapsamındaki haberlerde de analiz edilmiştir. Her iki gazeteden toplam incelenen 54 haberden çoğunluk olarak (28)'inin "epizodik" çerçeveye alındığı tespit edilmiştir. **(Tablo:7)**

Tablo 8: *Haberlerde olayın sorumlularının / faillerinin gazetelere göre dağılımı*

Sorumlu/Fail	Yeni Akit	Sözcü	Toplam
Var	10	5	15
Yok	17	22	39

Çalışma kapsamında haberlerde sorumlu faillere yer verip, verilmediği incelenmiştir. Bu bağlamda toplam 54 haberden büyük çoğunluğu olantoplam (39) haberde olayın en önemli aktörü olan sorumlu faile yer verilmediği tespit edilmiştir. **(Tablo:8)**

Tablo 9: *Haberlerde soruna yönelik çözüm önerisinin gazetelere göre dağılımı*

Çözüm Önerisi	Yeni Akit	Sözcü	Toplam
Var	5	0	5

Yok	22	27	49
------------	----	----	----

Çalışma kapsamında haberlerde soruna yönelik çözüm önerisine yer verilip verilmediği incelenmiştir. Bu bağlamda toplam 54 haberden büyük çoğunluk olan (49) haberin çözüm önerisinde bulunmadığı tespit edilmiştir. (**Tablo:9**)

Değerlendirme

Çalışma kapsamında incelediğimiz bulguları detaylı olarak değerlendirecek olursak; öncelikle haberlerin gazetelere göre dağılımı (Tablo:1) tamamen birbirinden farklı olmuştur. Her iki gazetenin haberine de internet tarayıcısı üzerinden, kendi web sitelerindeki arama butonundan ulaşılmıştır. Fakat Sözcü gazetesinin arşivinde konuyla alakalı yaklaşık 194 sonuç elde edilirken Yeni Akit gazetesinin arşivinde yaklaşık 200'den fazla haber ele alınmıştır. Bu da konuya verilen değer açısından farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Haberlerde kullanılan başlıklarda (Tablo:2) Yeni Akit gazetesi çoğunlukla yorumlayıcı tür başlık kullanmıştır. Örneğin; 'Yunanistan medyasında mülteci paniği', 'Yaralı bacağa rağmen Avrupa'ya umut yolcuğu' gibi. Nitekim bu başlıklar atılarak aslında okuyucunun bir duygu üzerine yoğunlaştırıldığı görülmektedir. Sözcü gazetesinde ise başlıkların çoğunluğu betimleyicidir. Örneğin; 'Göçmenler göç idaresinden otobüslerle ayrıldı', 'Yunan askerleri sınırdaki mültecilere ateş açtı' gibi. Sözcü gazetesi bu tür başlıklar kullanarak, olay hakkında okuyucuya betimleyici ve daha nesnel bilgiler aktarmıştır.

Gazetelerin kaynak seçimini değerlendirecek olursak (Tablo:3), Sözcü gazetesi çoğunlukla sahaya kendi muhabirini gönderip olayları yakından takip edebildiği kaynak kullanımına başvururken, Yeni Akit gazetesi derleme kaynak kullanımına başvurmuştur. Bu durum aslında Sözcü gazetesinin görsel medya kullanımının zenginliğiyle ve daha çok 'insani ilgi' çerçevesinde haber yapmasıyla da doğrudan ilişkilendirilebilir. Şöyle ki; Sözcü gazetesi olayın yaşandığı sahaya kendi muhabirini yolladığında, muhabir olay yerinde bol bol bireysel hikayelere yer verebilmiştir ve çokça görsel veriye de ulaşabilmiştir. Fakat Yeni Akit gazetesi derleme haber kaynaklı haber içeriği oluşturduğundan dolayı görsel medya kullanımı ve insani ilgi çerçeve kullanımı azınlıktadır(Tablo:4).

Çalışmanın en önemli noktası ise haberlerde genel çerçevenin dağılımıdır (Tablo:5) Yeni Akit gazetesi haber çerçevelemesini yaparken genellikle 'çaresizlik/güçsüzlük' kullanırken, Sözcü gazetesi 'insani ilgi' çerçevesini kullanarak bireysel hikayelere sıklıkla yer vermiştir. Yeni akit gazetesinin bireysel hikayelerinde ise görsel kullanımı çok az olduğu için nesnelliği de sorgulanabilecek şekildedir. Haberlerde kullanılan özel çerçevelere bakacak olursak, her iki gazetede de 'şiddet' çerçevesi kullanılmıştır. Şiddetin özellikle 'Yunanistan' tarafından olduğu aynı şekilde her iki gazetede de sıklıkla vurgulanmıştır.

Fakat çalışmamız kapsamında önem arz eden bir diğer çerçeve 'temel haklar ve uluslararası hukuka'bakacak olursak, her ne kadar Sözcü gazetesinde rakam olarak daha çok olsa da nitelikli olarak ve çözüm önerisi üreten haberler Yeni Akit gazetesinde ele alınmıştır. Yeni Akit gazetesinin incelenmiş

olan17.haberinde¹ mülteci konusunu ilk defa giriş kısmında da bahsedilen uluslararası hukuk bağlamında ele alınmıştır. İkinci bir örnek ise incelenmiş olan19.haberde² olay, aynı şekilde uluslararası arenada hak bağlamında ele alınmıştır. AB ve BM haberde eleştirilmiş, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne de atıf yapılmıştır. Fakat ilk çözüm önerisi içeren hak bağlamındaki haber, incelediğim 21.haberde³ ele alınmıştır. Çözüm önerisi olarak uluslararası hukuki yaptırımlar sunulmuştur. Yeni Akit gazetesinin yaptırımlar ve çözüm önerisi içeren en önemli haberi ise incelenmiş olan27.haber⁴ içerir. Bu haberde özellikle pandemi koşulları da ele alınarak, mültecilere yapılması gereken yardımların içine sağlık kitlerinin de koyulması önerilmiştir.

Ayrıca Yunanistan'ın uyguladığı şiddet için AİHM başvurusu yapılmıştır. Yeni Akit gazetesinin bu bağlamdaki haberlerinin hepsi Anadolu Ajans kaynaklı ve genellikle Uluslararası Mülteci Hakları Derneği ve Uluslararası İnsan Hakları Derneği tarafından ele alınmıştır. Sözcü gazetesinin haklar alanındaki haberleri de genellikle temel haklar üzerine olmuştur. Bunların yanı sıra, özel çerçevelerde 'insan kaçakçılığı' başlığı özellikle tabloya dahiledilmiştir. Şöyle ki; Yeni Akit gazetesinde incelediğim 13.haberinde⁵ insan kaçakçılığı gayet güzel bir meslekmiş gibi gösterilerek olumlu bir çerçeve çizilmiştir. Sözcü gazetesinde ise bu durum daha farklıdır. Şöyle ki; Sözcü gazetesinin incelenmiş olan13.haberinde⁶ ise insan kaçakçılığı haberinin altına kaçakçılığın bir suç olduğu ve cezası girilmiştir. Bunun yanı sıra Sözcü gazetesinin 14.haberinde⁷ insan kaçakçılığı yapan insanların tutuklandığının haberi yapılarak işin legalleştirilmesinin önüne geçilmiştir.

Bu bağlamda haberlerdeki çerçevelerin genel dağılımına bakacak olursak; her iki gazetenin de 'epizodik' çerçeve kullanımının çok olduğunu görüyoruz. Bu durum Sözcü gazetesinin yaşanan olayı çoğunlukla bireysel hayat hikayeleri olarak ele almasından, Yeni Akit gazetesinin ise haber kaynağı olarak haber merkezi kaynaklı derleme haber ortaya çıkarmasından kaynaklanmıştır. Bunların yanı sıra, haberlerde failerin yer alıp almadıklarına bakacak olursak (Tablo:8), Yeni Akit gazetesinde olayın sıcağı sıcağına girilen haberlerinde ilk olarak olayın sorumlusu olarak "Esed rejim güçleri" sıklıkla belirtilirken daha sonraları "Yunanistan" olayların sorumlusu olarak gösterilmiştir. Fakat Sözcü gazetesine bakacak olursak, haberlerinde sorumlu yok denecek kadar azdır. Son olarak, haberlerde çözüm önerisine yer verilip verilmediğine bakacak olursak (Tablo:9), her iki gazetede de çözüm önerisi olması gerekenden çok çok daha azdır. Fakat Yeni Akit gazetesinde yaklaşık üç haberde nitelikli çözüm önerisi bulunmaktayken, Sözcü gazetesinin sadece bir haberinde siyasi parti başkanın yaptığı açıklama ile ele alınmıştır.

---

¹<https://www.yeniakit.com.tr/haber/umhdden-duzensiz-gocmen-raporu-1098018.html>

²<https://www.yeniakit.com.tr/haber/grafikli---yunanistan-uluslararasi-hukuku-cigniyor-ab-ve-bm-izliyor-1101470.html>

³<https://www.yeniakit.com.tr/haber/analiz--avrupa-siginmacilar-gelmesin-diye-degerlerini-yunanistanda-askiya-aldi-1105763.html>

⁴<https://www.yeniakit.com.tr/haber/multeciler-pandemide-saglik-haklarina-erisimde-sikintilar-yasadi--1305245.html>

⁵<https://www.yeniakit.com.tr/haber/insan-kacakcilari-gocmenler-icin-seferber-oldu-1094841.html>

⁶<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/insan-kacakcilari-gocmenler-icin-seferber-oldu-5653267/>

⁷https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/herkes-onu-konusuyor-yeni-goruntuleri-ortaya-cikti-turkiye-no-para-almiyoruz-5654212/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber

Bu bilgiler çerçevesinde genel olarak özetlendiğinde; Yeni Akit gazetesinin görsel medya kullanımı olaylar bağlamında oldukça az iken, Sözcü gazetesinin oldukça doyurucudur. Yeni Akit gazetesinde yer alan haberlerde olayın dışında sürekli mültecilerin Türkiye’den memnuniyeti vurgulanırken; Sözcü gazetesindeki haberler mültecilerin Avrupa’ya gidişini, Türkiye’den memnuniyetsizlikleri olarak ele almıştır. Yeni Akit gazetesinde toplam 6 haber hak odaklı gazetecilik etiğiyle ele alınırken, Sözcü gazetesinde bireysel hayat hikayelerine yer verilerek aktarılmıştır. Son olarak Yeni Akit gazetesi insan kaçakçılığını legalleştirilerek okuyucuya bu durumu normalleştirmiştir. Fakat Sözcü gazetesi haberinde insan kaçakçılığının suçlarından bahsetmiştir. Bunların dışında her iki gazetede de üslup açısından sakıncalı kelime kullanılmamıştır. Olayın takibi açısından Sözcü gazetesi konuyla ilgili haberini en son 29 Nisan’da yaparken, Yeni Akit gazetesi ise 20 Haziran’da ele almıştır.

Sonuç

Bu çalışmanın da ortaya koyduğu gibi, özellikle toplumsal ve yasal konuları nedeniyle kırılğan durumda bulunan mültecilerle ilgili gündelik karşılaşmalarda, medyadan edinilen bilginin yönlendirici bir rolünün olduğu ileri sürülebilir. Yeni iletişim araçları ve olanaklarıyla duygu anlatımlarına dayalı enformasyon akışının hızlanması, geleneksel iletişim araçlarının enformasyon ve haber üretimini bu yeni anlatım olanaklarına uyumlu hale getirme girişimleri (gazetelerin online baskılarındaki okur yorumlarına olanak tanıyan haber ve yazı formatları), kırılğan ve büyük ölçüde korumasız, hatta seslerini medyada duyurabilme, örgütlenme, protesto etme, dayanışma olanaklarından neredeyse tümüyle yoksun bulunan, dilsizleştirilmiş “mültecilerin”, ayrımcı söylemlerin hedefine yerleştirilmelerini kolaylaştırmaktadır. (Doğanay,2016). Medyanın rolünü ortaya koymaya çalışan birçok çalışmada, ırkçı ve ayrımcılığın medya eliyle yeniden üretildiği ve meşrulaştırıldığı ortaya konmuştur (Doğanay ve Keneş, 2006: 146). Medyanın haberleri aktarırken seçtiği kelimelerin ve görsellerin insanların sorunları değerlendirme ve algılamalarında önemli etki ettiği ifade edilebilmektedir. Benzer yaklaşıma sahip olan Van Dijk (2005), göçmen hareketleriyle beraber artan etnik olaylar karşısında insanların olaylara karşı duruşlarının kendi kendilerine oluşmadığını ve kitle iletişim araçlarının oldukça belirleyici olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda çalışma özelinde; Türk medyasında, mültecilere özel ırkçı ve ötekileştirici söylemlerde bulunulmamıştır. Fakat mülteciler Türkiye için zamanla siyasi bir silah haline gelerek her fırsatta “kapıları açarım” tehdidinin aktörü olmuşlardır. Bundan dolayı, incelediğimiz her iki gazetede de ırkçı söylemlerde bulunulmamasına rağmen böyle bir durumda insanların can güvenliği sağlanmamaktadır. 27 Şubat 2020’de yaşanan son olayda,İdlip’de yapılan saldırının ardından mültecilere kapıların açılması ve ardından sınıra giden mültecilerden birçoğunun yaralı olarak geri dönmesi de bunun kanıtı niteliğindedir. Bu bağlamda diyebiliriz ki; 20. yüzyıldan itibaren devletsiz insanlar topluluğu durmadan büyümekte ve çağdaş siyasetin en büyük kriz unsurlarından birini oluşturmaktadır. Kitlesele olarak 12 ‘insan haklarından’ yoksun bırakılan insanlar, bugün modern dünya siyasetinin en büyük sınavlarından biridir (Arendt 2011: 271-273). Sonuç olarak, HannahArendt’in hakka sahip olma kavramını göz önüne alacak olursak; Günümüzde devletsiz insan, haklara sahip olamayan ve ölmeye mahkûm bırakılan insan haline gelmiştir. Ne siyaset ne de medya bu duruma çözüm üretmemektedir. Mülteciler kendi kaderlerine bırakılarak, hayatta kalma mücadelesi vermektedirler.

Kaynakça

Arendt, H. (2011). *Totalitarizmin Kaynakları / 2 Emperyalizm*. Çev. Bahadır Sina Şener. İstanbul: İletişim Yayınları.

Beter, Ö. (2006). *Sınırlar Ötesi Umutlar, Mülteci Çocuklar*. Ankara: SABEV Yayınları.

Doğanay, Ü. ve Keneş, H.Ç. (2016). Yazılı Basında Suriyeli ‘Mülteciler’: Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gerekçelerinin İnşası, *Mülkiye Dergisi*, 40(1). 143-184.

Euronews, (2020,Şubat) *İdlib’de Türk Askerine Saldırı Dünya Basınında Türkiye Suriye’de En Büyük Kaybını Yaşadı*. Erişim Adresi:<https://tr.euronews.com/2020/02/28/idlib-de-turk-askerine-saldiri-dunya-basininda-turkiye-suriye-de-en-buyuk-kaybini-yasadi>

Gamson W.A. ve Modigliani A. (1989). Media DiscourseandPublicOpinion on NuclearPower: A ConstructionistApproach. *TheAmericanJournal of Sociology*. 95:1–37.

Khalaf, S. ve Ilgar, R. (2017). Suriyeli mülteciler ve Türkiye’de mülteci sorunu. *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 40-52.

Kirişçi, K. (1996). “Coercedimmigrants: Refugees of Turkishorigins since 1945”, *International Migration*, 34(3), 385-412.

Marshall, T.H. ve Bottomore, T.B (2006). *Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar*. İstanbul: İletişim

Odman, T. (1995). *Mülteci Hukuku*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi Yayınları.

Oğuz, C. (2019) Postmodern Sansür: Haberin Çerçevenmesi ve 2019 İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçim Sonuçlarına Gazetelerin Yaklaşımı. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası HakemliDergi*, 2(2), 22-39.

Sarıkaya, T. (2020). Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Türkiye’nin Suriyeli Göçmenlere Avrupa Sınırlarını Açmasının Gazetelere Yansıması: Sabah ve Cumhuriyet Gazetesi Örnekleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 12(4), 402-414.

Tokgöz, O. (2015). *İletişim Kuramlarına Anlam Vermek*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

UNHCR,(2020). Türkiye İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri#:~:text=4%20milyon,m%C3%BCIteci%20ve%20di%C4%9Fer%20milletlerden%20s%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1>.

Urk, M. (2010). Göç Olgusu Bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar ve İnsan Hakları. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 46-53

Van Dijk, TA (2005).*Racism and Discourse in Spain and Latin America*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Volkan Görendağ (2013).*Uluslararası Af Örgütü İnsan Hakları Eğitimi*.

YENİ AKİT GAZETESİ HABER LİNKLERİ;

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/korona-sonrasi-umut-gecisleri-yeniden-basladi-1273395.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/edirnede-multeciler-yunanistan-sinirina-akin-ediyor-1092262.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/suriyeliler-avrupaya-gidiyor-mu-turkiye-sinir-kapilarini-acti-mi-1092298.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/multeciler-sinir-kapilarina-akin-etti-1092410.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/turkiye-sinir-kapilarini-acti-yunanistan-medyasinda-multeci-panigi-geliyorlar-1092675.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/idlibli-enis-avrupaya-gitmek-istiyorum-1092824.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/multecilerin-yunanistan-sinirinda-yuruyusleri-havadan-goruntulendi-1093200.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/ozel-yarali-bacaga-ragmen-avrupaya-umut-yolcugu-1093267.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/goruntuler-sinirdan-multeciler-gozunu-iyice-karartti-1093628.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/edirnede-multecilerin-sogukla-imtihani-1093966.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/biletler-tukendi-sinir-kapilarinin-acilmasi-sonrasi-otogara-akin-ettiler-1094197.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/turkiye-gocmenlere-avrupa-kapilarini-acti-simdi-bati-dusunsun-1094544.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/insan-kacakcileri-gocmenler-icin-seferber-oldu-1094841.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/ayvaciktan-bota-bindirilen-multeciler-25-dakikada-yunanistanda-oluyor-1094964.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/bakan-suleyman-soylu-turkiye-sinirini-gecen-gocmen-sayisini-acikladi-1095713.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/yunan-askerleri-almayinca-2-gun-adada-beklediler-yuzerek-turkiyeye-kactilar-1095780.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/umhdden-duzensiz-gocmen-raporu-1098018.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/kucuk-kiz-yunan-zulmunu-anlatti-hapishaneye-attilar-bir-damla-su-bile-vermediler-1100690.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/grafikli---yunanistan-uluslararası-hukuku-cigniyor-ab-ve-bm-izliyor-1101470.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/minik-multecinin-umuda-yolculugu-yurek-sizlatti-1104008.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/analiz--avrupa-siginmacilar-gelmesin-diye-degerlerini-yunanistanda-askiya-aldi-1105763.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/yunan-guvenlik-guclerinin-pazarkuledeki-multecilere-sert-mudahalesi-suruyor-1107708.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/uluslararası-insan-hakları-ve-demokrasi-derneği-uyeleri-sığınmacıların-sorunlarını-dinledi-1113638.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/yunan-sinirındaki-sığınmacıları-ziyaret-eden-bm-temsilcisi-garelliden-türkiye-ovgu-1117097.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/8-bin-multecinin-tampon-bölgede-18-gündür-bekleyisi-suruyor-1125628.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/multecilerin-umut-nobeti-sona-erdi-1147748.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/multeciler-pandemide-sağlık-haklarına-erisimde-sikintılar-yasadı--1305245.html>

SÖZCÜ GAZETESİNİN HABER LİNKLERİ

https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/parmak-izi-veren-gocmenler-marketlere-akin-ediyor-5671965/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/gocmenler-otobuslerle-goc-idaresinden-ayrildi-5650933/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/siniri-gecemeyen-gocmenler-geri-donuyor-bizi-dovduler-biz-de-onlara-tas-attik-5652684/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/sinir-kapisindeki-multecilere-yunanistandan-gazli-mudahale-5652008/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-suleyman-soylu-turkiyeden-ayrilip-avrupaya-giden-multeci-sayisini-acikladi-5654721/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/yunan-askerleri-sinirdaki-multecilere-ates-acti-5656885/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/multeciler-yunan-askerleri-bizi-dovup-paramizi-aldi-5658743/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/afgan-multeci-bir-tane-kucuk-suyu-5-tlye-aliyoruz-bir-tane-ekmek-de-5-tl-5658604/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/siniri-gecmek-isterken-dogum-yapti-5668052/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/dun-eylem-yaptilar-bugun-ortadan-kayboldular-5660980/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/minik-multecinin-sinirdaki-yolculugu-yurekleri-sizlatti-5663047/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/gocmenler-rotaya-degistirmeye-hazirlaniyor-5654440/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/insan-kacakçıları-gocmenler-icin-seferber-oldu-5653267/>

https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/herkes-onu-konusuyor-yeni-goruntuleri-ortaya-cikti-turkiye-no-para-almiyoruz-5654212/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/multecilerden-yillarca-barindiklari-turkiye-ile-ilgili-tepki-ceken-sozler-5656462/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/yunanistan-sinirini-otobusle-kapatti-5651564/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/sayi-ne-kadar-olursa-olsun-dedi-ve-cagri-yapti-basvurun-yollayalim-5651862/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ivi-partili-zafer-kaya-edirnenin-sinir-kapilari-kapatilsin-5684993/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/yunan-askerleri-multecileri-dovup-meric-nehrine-atti-5609016/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/istanbulun-gobeginde-sinir-bekleyisi-5651652/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/yunanistan-sinirda-otomatik-silahlar-konuslandirdi-5672438/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/yunan-ciftci-multecilerin-uzerine-tarim-ilaci-sikti-5668872/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/avrupaya-gitmek-isteyen-gocmenler-dugun-salonunda-kaliyor-5654832/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/yunan-askerinden-sinirda-bekleyen-gocmenlere-sert-mudahale-5666361/>

https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/bahceli-grup-toplantisinda-konusuyor-17-5670838/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber

<https://www.sozcu.com.tr/hayatim/yasam-haberleri/umudun-adi-hazze-bebek/>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/corona-virusu-salgini-oncesi-turkiyede-neler-yasandi-5781665/>